

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Katedra bohemistiky

Současná česká prozaická tvorba - "generace útěkářů"
a její vztah k fenoménu domova

Magisterská diplomová práce

Vypracovala: **Bc. Jana Kočová**

Vedoucí práce: prof. **PhDr. Lubomír Machala, CSc.**

Obor: Česká filologie

Olomouc 2013

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně
a uvedla v ní všechny použité zdroje a literaturu.

V Olomouci 26. 4. 2013

.....

Děkuji prof. PhDr. Lubomíru Machalovi, CSc. za odborné vedení za obětovaný čas, za podporu a trpělivost.

Obsah

Obsah.....	4
Úvod.....	5
1. Fenomén domova.....	7
2. Generace útekářů.....	10
2.1 Markéta Pilátová.....	11
2.2 Petra Hůlová.....	16
2.3 Bára Gregorová.....	19
2.4 Hana Andronikova.....	22
2.5 Martin Ryšavý.....	25
2.6 Šimon Šafránek.....	28
2.7 Jan Malinda.....	31
Bibliografie.....	34

Úvod

Tématem této práce je generace útekářů. Podnětem k výběru daného tématu a vzniku této práce byla současná situace v české prozaistické tvorbě, konkrétně vznik nové skupiny českých prozaiků, kteří využívají otevřených hranic a své zkušenosti ze zahraničí reflektují právě v literární tvorbě.

Generace útekářů je nový pojem v české současné literatuře. Cílem této práce je tento prozatím neúplně vymezený pojem konkretizovat a popsat. Pokusíme se jednak vymezit konkrétní autory, kteří do této generace patří, najít mezi nimi spjitosti i odlišnosti, dále popsat destinace, jež jsou pro vybrané autory typické, a v těchto jednotlivých prvcích nakonec najít vnitřní řád této rozvíjející se skupiny mladých autorů. Jelikož je tento proud v současné české literatuře aktuální a stále se vyvíjí, není v našich možnostech pojímat ho jako vývojově uzavřený celek.

Práce představí vybrané autory prostřednictvím jejich kompletní tvorby a mimoliterárních činností, jež se alespoň okrajově dotýkají zvoleným tématem. Prostor věnovaný literárním dílům, která nespádají do námi zvoleného tématu je minimalizován, těžiště je logicky postavené na titulech, které s ním korespondují. Kapitoly věnované konkrétním autorům jsou tedy medailony, jejichž funkce je čistě popisná a orientační.

Východiskem práce byla četba primárních textů, tedy konkrétních titulů zvolených autorů, a texty sekundární, tedy recenze, odborné statě apod. vztahující se k daným textům a texty zabývající se přímo generací útekářů. Jelikož k dané tematice v podstatě prozatím sekundární literatura chybí, práce vychází především z textů *Literatura prchající před vlastním stínem*¹, *Spisovatelé na útěku*².

Podrobně se práce zabývá těmito autory a vybranými díly: Hana Andronikova (*Zvuk slunečních hodin, Nebe nemá dno*), Bára Gregorová (*Kámen*

-
- 1 ČESÁLKOVÁ, Lucie. *Literatura prchající před vlastním stínem*. [online]. Dostupné z WWW <http://www.literarky.cz/index_o.php?p=clanek&id=5960&rok=2008&cislo=44>. (5. 4. 2012)
 - 2 PILÁTOVÁ, Markéta. *Spisovatelé na útěku*. [online]. Dostupné z WWW <<http://respekt.ihned.cz/c1-36858560-spisovatele-na-uteku>>. (5. 4. 2012)

– hora – papír), Petra Hůlová (*Paměť mojí babičce, Cirkus Les Mémoires, Stanice Tajga*), Markéta Pilátová (*Žluté oči vedou domů, Má nejmilejší kniha*), Jan Malinda (*Ilegální vztahy*), Martin Ryšavý (*Cesty na Sibiř 1 a Cesty na Sibiř 2, Vrač*), Šimon Šafránek (*23, Fleischerei 36*), okrajově jsou zmíněny i další tituly těchto autorů.

Cílem práce je zmapování vyvíjející se skupiny současných českých prozaiků a jejich tvorby a snaha nalézt vnitřní členění této skupiny. Práce by měla být schopna představit generaci útěkářů i neznalému čtenáři a vzbudit v něm zájem o tuto skupinu mladých autorů.

1. Fenomén domova³

V této kapitole ve zkratce nastíníme, jak je vnímán pojem domova v evropském kontextu a jak je pojem domova vnímán tzv. generací útěkářů. Pojem domova je pro tuto práci klíčovým prvkem, a to právě v kontextu generace útěkářů, jejíž preskripci je věnována i s vhodně zvolenými konkrétními příklady kapitola následující.

Co nám vyvstane na mysli, když slyšíme pojem domov? Konkrétní místo, kde právě žijeme? Místo, kde jsme vyrůstali? Nebo spíše již prožitý pocit, atmosféra? „Domov není objekt, není ani představou – je celkem, skrz který ustavujeme všechny své vztahy ke světu.“⁴

Domov v evropském kontextu, konkrétně v kontextu středoevropském, představuje výchozí bod našich životů, z něhož nazíráme na okolní svět a pracujeme na jeho pochopení. Domov je tedy základním bodem, který je svou podstatou neměnný a člověk si ho nese s sebou celý život a i na různá místa. V tomto smyslu je naší stálou součástí, jež se může přizpůsobovat místem (či místu), nikoli svou podstatou. Domov tedy můžeme společně s Naděždou Pelcovou nazvat středem přirozeného světa, místem, kde jsme nejvíce sami sebou. Pokud domov z tohoto hlediska není funkční, tedy se v něm necítíme přirozeně, může nás hledání zázemí a snaha o zaplnění mezery, vzniklé třeba již v dětství, provázet po celý život, tedy i po všech místech, na jakých se během života nacházíme. Důležité je si uvědomit, že dokud člověk nenalezne klid sám v sobě, nenalezne ani domov. Útěky před nejistotou víry v sebe sama nakonec vedou k návratu k výchozímu problému. Důsledkem takových útěků může být tzv. bezdomovství, tedy „absence důvěrného sdílení života v místě a čase s druhými lidmi“⁵ a „vykořeněnost z lidsky vroucího zázemí a ztráta ukotvujícího životního přesahu“⁶.

3 Název kapitoly převzat z názvu článků Naděždy Pelcové: Naděžda Pelcová. Fenomén domova. [online] <http://userweb.pedf.cuni.cz/paideia/index.php?sid=3&lng=cs&lsn=10&jiid=16&jcid=125> (24. 3. 2013) a Miroslava Joukla: Miroslav Joukl.

4 HOGENOVÁ, Anna. Domov jako problém. web

<http://userweb.pedf.cuni.cz/paideia/index.php?sid=3&lng=cs&lsn=10&jiid=16&jcid=126>

5 JOUKL, Miroslav. Fenomén domova v evropském kulturním kontextu. In: Dary Jaroslavy Peškové. s. 104-110

6 Tamtéž.

Domov tedy znamená i uvědomění si, že se máme kam vrátit (pokud se tedy vracet chceme). „Prožitek domova nás provází po celý život, v něm se pohybujeme jakoby bezděčně, poslepu.“⁷

Důležitými pojmy, které nejen ve středoevropském kontextu ovlivňují vývoj domova, jsou globalizace a ekonomická migrace. Globalizace především ve smyslu rychlého šíření informací a sblížení kultur, ekonomickou migrací, zjednodušeně řečeno, máme na mysli pohyb za prací. „V diskurzu sociální vědy se hovoří o postupné ztrátě významu domova a zejména jeho místní dimenze v důsledku procesů modernizace, spojených s migrací obyvatelstva apod. „Život v současné společnosti je spojen se zmenšující se vázaností na jedno místo... Nad citovým vztahem k lokálně vázanému domovu převažují jiné sociální a často hlavně ekonomické motivy.“⁸ Fenoménu ekonomická migrace se dotýká Petra Hůlová ve svém posledním románu *Čechy, země zaslíbená*⁹ či, částečně, v románu *Paměť mojí babičce*¹⁰.

Jedním z důležitých prvků vedoucích k uvědomění si podstaty domova, je jeho ztráta. Tato ztráta, ať už trvalá (nemožnost návratu) či časově ohraničená (stáž v cizině, několikaletý pobyt jinde a následný návrat), je spouštěcím prvkem a vykresluje pomyslné hranice, řekněme kontury domova. Odjezd z prostředí, které je člověku blízké a ve kterém se cítí sám sebou, do prostředí neznámého, nového, tak umožní vnímat domov jako protiklad, a tak je pojem domova zřetelnější než v původním každodenním běhu. Zažitý stereotyp je narušen a v mezičase, než si zvykneme na nové prostředí a začneme v něm nalézat své místo, je snadnější si uvědomit, co je jiné a co chybí. Jistota známého prostředí již není opěrným bodem všedního dne, nýbrž jen prožitou minulostí.

Petra Hůlová, Markéta Pilátová, Hana Andronikova, Martin Ryšavý, Jan Malinda, Bára Gregorová a Šimon Šafránek, vybraní zástupci generace útekářů pro tuto

7 Naděžda Pelcová. Fenomén domova. In: **PAIDEIA: PHILOSOPHICAL E-JOURNAL OF CHARLES UNIVERSITY**. web: <http://www.pedf.cuni.cz/paideia>

8 LAŠTOVKOVÁ, Jitka. „Doma“ v pohraničí. <http://www.socioweb.cz/index.php?disp=teorie&shw=225&lst=106>

9 Hlavní postava románu přichází do České republiky z Ukrajiny, hlavním důvodem je nedostatek pracovních míst v domovině.

10 Máme na mysli postavu ???, která odešla z rodného geru do města žít svůj sen, přičemž opustila nejen rodinu, ale především tradiční způsob života.

práci, mají do jednoho zkušenost s odloučením od domova, ovšem jejich vztah k domovu se liší, stejně jako se liší důvody odchodu či odchodů a délka doby strávená právě mimo domov¹¹.

Hůlová ze svých několikanásobných zkušeností s pobytem v zahraničí vychází v jedné linii své literární tvorby. Jak sama říká, lépe se jí nachází témata k tvorbě mimo Českou republiku¹². A její osobní zkušenost konkrétně s pobytem v New Yorku se stala základem uvědomění si vlastních kořenů: „Přešel mě můj newyorský nepokoj. Snad že jsem se vnitřně smířila s tím, že v New Yorku žádnou díru do světa neudělám, nikdo tam na mě nečeká a můj život se za oceán nepřeje, protože těžiště mám tady v Čechách, byť by to bylo jen kvůli jazyku.“¹³ Ve dvou prózách Pilátové¹⁴ nacházíme cizí, evropskému prostoru vzdálené prostředí Jižní Ameriky, hrdinkou jedné z dětských próz¹⁵ pochází z Japonska a ke konfrontaci odlišných světů dochází v české Kroměříži. Pilátová ve své tvorbě stejně jako Hůlová vychází ze znalosti cizího prostředí, v němž několik let žila. Autorka své vnímání domova vystihuje myšlenkou, že domov je tam, kde rozumí našim vtípům¹⁶, domov pro ni tedy není spjat s konkrétním místem, ale s atmosférou a porozuměním okolí.

11 Např. v Šafránkově novele 27 hlavní hrdina stráví mimo domov několik týdnů, v románu Pilátové *Žluté oči vedou domů* hrdinky opustí domov na několik měsíců a některé se dokonce na výchozí místo nevrátí, jelikož domov naleznou jinde, hrdina Ryšavého *Cest na Sibiř* často a nepravidelně mění dvě místa pobytu atd.

12 HŮLOVÁ, Petra. Je pro mě těžký napsat knihu o současnejch Čechách... rozhovor vedl Miroslav Balašík. Host 2006, č. 2, s. 6

13 HŮLOVÁ, Petra. Můj americký sen. In: Host 2010, č. 5, s. 126.

14 *Žluté oči vedou domů* (Torst, ???), *Má nejmilejší kniha* (Torst, ???)

15 *Kiko a tajemství papírového motýla* (???)

16 CITACE

2. Generace útěkářů

Termínem generace útěkářů jsou označováni čeští současní literáti, jejichž společným prvkem je cestování. Uzavřené hranice, které ohraničovaly prostor v letech minulých, již neexistují a cestovat je možné takřka kamkoli. Zástupci generace útěkářů opouštějí prostor rodné země především z těchto důvodů: kvůli studiu cizích zemí, díky studiu cizích jazyků či jen utíkají ze známého prostředí a hledají nové zkušenosti. Zmíněné důvody se samozřejmě vzájemně prolínají.

Studium cizích zemí je prvotním důvodem pro cestování především Petry Hůlové a Martina Ryšavého. Hůlová, tehdejší studentka mongolistiky, svůj knižní debut *Paměť mojí babičce* sepsala právě jako doplněk dvouletého pobytu v Mongolsku. Ryšavého dvoudílný román *Cesty na Sibiř* popisuje vznik dokumentárních filmů, které na Sibiř odjel natáčet hlavní hrdina¹⁷.

Cizí jazyky jsou doménou především Bány Gregorové. Absolventka polonistiky a rusistiky se kromě cestování (spjatého často s horolezectvím) věnuje překladatelství. Markéta Pilátová díky studiu hispanistiky poznala část Jižní Ameriky. Vlastní zkušenosti ze zahraničí zúročuje jednak psaním, ale také překladem ze španělštiny.

Opustit zavedenou jistou a odejít poznávat nové je společným prvkem v některých titulech Jana Malindy, Šimona Šafránka a Hany Andronikovy. Hlavní hrdina Malindova textu *Ilegální vztahy* opouští Českou republiku a do USA se vydává hledat

17 Jedná se o Ryšavého dokumenty *Afoňka už nechce pást soby a Sibiř - duše v muzeu*.

2.1 Markéta Pilátová

Medailon

Markéta Pilátová je současná česká spisovatelka, jejíž profesní záběr obsahuje psaní prózy, poezie, pohádek pro děti, literárních statí, recenzí, sloupků, ale třeba i workshopy skládání origami či výuku českého jazyka v zahraničí.

Markéta Pilátová (narozena 1. 2. 1973 v Kroměříži) vystudovala historii a romanistiku na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Po studiu zde pracovala na pozici odborné asistentky. V dalších letech byla např. vedoucí zahraniční sekce týdeníku Respekt (2007-2008), dva roky působila jako lektorka češtiny na katedře slavistiky ve španělské Granadě, v Brazílii a Argentině učila českému jazyku potomky našich krajanů, poznávala svět. V současnosti přispívá do českých tištěných médií, konkrétně do Lidových novin, Respektu, kulturní přílohy Práva Salonu, pravidelně přispívá na internetový portál novinky.cz, zúčastňuje se autorských čtení na besedách, pořádá origami workshopy nejen pro děti a překládá ze španělštiny.

Literární tvorba

Literární činnost Markéty Pilátové zahrnuje jednak autorskou tvorbu, která zahrnuje romány, povídky, pohádky a nyní už i poezii či písňové texty pro zpěvačku Moniku Načevu, ale také překlady ze španělštiny¹⁸. Pro tento text je nejdůležitější prozaická část autorčiny tvorby, ostatní díla tedy jen letmo zmíníme.

Poezie

Pilátové první básnická sbírka *Zatýkání větru* vyšla roku 2011 v nakladatelství *Větrné mlýny*. V několika básních opakující se téma kořenů a vyrovnávání se s nimi plus tvůrčí obal–skládanka jsou přímočarou nápovědou ke čtení.

Texty pro Moniku Načevu

Na CD *Mami* (Respekt Publishing o. s., 2008) je Markéta Pilátová autorkou dvou textů. Jedná se o písňe *Sběračka mušlí* a *Bílý had*. Tématem prvního textu je

18 LAZO, Norma. *Věřící*. One Woman Press, 2001 a LINIERS, Ricardo. *Macanudo*. Meander, 2010.

mezilidská vzdálenost, druhý ze zmíněných textů je tematicky spojen s druhým autorčiným románem. Jak už napovídá samotný název, důležitou roli v něm zaujímá bílý had (stejně jako ve druhém románu Pilátové). Ten hlídá kořeny, které je potřeba rozplést, protože kořeny jsou začátkem toho přítomného. Text skladby částečně odpovídá hadí písni „o počátku, který se kroutí kolem přítomnosti v nekonečné spirále“¹⁹.

Tvorba pro děti

Víla Vivivíla a stíny zvířat (NLN, Respekt Publishing a. s., 2009) a pokračování Víla Vivivíla a piráti Jižního moře (NLN, 2010) jsou příběhy pro děti s velkým didaktickým záměrem, v druhé děle možná až příliš velkým. Hrdinkou těchto dvou knih je víla Vivi, jež se vymyká klasickému pohádkovému pojetí, rozhodně není něžnou éterickou bytostí, ba právě naopak.

Kiko a tajemství papírového motýla (Meander, 2010) je další dětskou literaturou, která se dokonce blíží tématu této práce. Příběh japonské holčičky Kiko, která se souhrou okolností dostane do pro ni cizího prostředí kroměřížského zámku, a umu porozumění bez znalosti jazyka či historie. Právě Pilátové zkušenost z cizích kulturních prostředí otevírá nové možnosti náhledu na domovinu. A tento pohled zvenčí je použit právě v případě dívenky Kiko.

Posledním autorčiným příspěvkem k dětské literatuře je titul Jura a lama (LePress o.s., 2012). Kniha vypráví o chlapci, jenž je vychováván dvěma matkami, Julou a Jolou. Cesta k toleranci a neznámému se tak dětským posluchačům a čtenářům otevírá již v doporučených 4 letech, pochopitelně pod vedením rodičů.

Próza

Žluté oči vedou domů

Vůbec prvním titulem, který Markéta Pilátová napsala, byla próza Žluté oči vedou domů (Torst, 2007). Román se odehrává v česko-brazílském prostředí, přičemž jak Brazílie, tak Česká republika fungují jako domov i exotika. Text je poskládan z vyprávění pěti postav – čtyř žen (Marta, Lena, Maruška, Luiza) a jedné mužské (Yaromir/Jaromír).

Marta a Lena se narodily v Brazílii, ale samy sebe hledají skrz své české kořeny v Praze. Luiza je Brazilka, vdova po českém emigrantovi Yaromirovi. Po jeho smrti

19 PILÁTOVÁ, Markéta. *Má nejmilejší kniha*. Torst, 2009. s. 71 n.

odjíždí do Prahy vyřešit svou minulost, která je spjatá s Maruškou – Jaromírovou někdejší přítelkyní a dopisovou láskou. Maruška žije v Praze, do Brazílie (země Jaromíra) odjíždí prožít své stáří. Jaromír je jediným vypravěčem mužského pohlaví a jediným vypravěčem po smrti, prostřednictvím jeho minulosti poznáváme problémy současné.

Marta utíká z Brazílie před svou matkou. V Praze nachází nejen sama sebe, ale i partnera (Vladimír, Modroočko), kvůli kterému je ochotná opustit Brazílii. Praha se stává Martiným městem, díky němuž snad pochopí i svou matku.

Lena z Brazílie utíká před vysněným mužem a tradiční rolí, jíž by měla být schopná dostát. Vzdálená Praha jí pomůže ujasnit představu domova, poté se vrací zpět na dobytčí farmu.

Maruška je statická a uzavřená v minulosti. V minulosti dvakrát odmítla odejít ze země za Jaromírem, nyní, po jeho smrti, upadá do melancholie. Impulsem se pro ni stává přátelství s energickou Luizou, brazilskou ženou Jaromíra. Maruška na prahu stáří opouští rodnou zemi a vydává se za dobrodružstvím neznámého a neplánovaného.

Luiza se rozhodne po smrti muže poznat svou sokyni z dopisů. V Praze navazuje přátelství se všemi třemi ženami a poznává nového partnera (Vladimírova otce). Rozhodne se zůstat a užívat si poklidného stáří.

Jaromírův příběh agenta dubléra ovlivnil (jak již víme) i přítomnost. Ve svůj pracovní prospěch „vytěžoval“ jak informace od Marušky (o dění v Čechách za komunismu), tak i od Luizy. Přestože obě tušily, že je Jaromír potřebuje především kvůli shánění dat, a navíc věděly jedna o druhé, zůstávaly v Jaromírově vlivu. O důvodu jeho sebevraždy a důvodech vést tak složitý život se dozvídají až po jeho smrti skládáním vzpomínek svých a profesora Jandla (Jaromírův a Maruščin učitel, jeden z jeho nejbližších).

Už název *Žluté oči vedou domů* nám předkládá dva důležité motivy – žluté oči a domov.

Hlavním tématem románu je hledání domova. Už samotné motto nám napovídá: „Nechci mít něco svého, dokud nenajdu místo, kde já a věci budeme k sobě patřit. A pořád si nejsem jistá, kde to je. Ale vím, jaké to tam je.“ (Holly Golightlyová, Snídaně u Tiffanyho)

Všech pět vypravěčů hledá domov a s ním spjatou vlastní identitu. A můžeme říct, že ho všichni svým způsobem našli.

Žluté oči jsou znamením Johany – cikánky, Jaromírovy lásky z koncentračního tábora. Johana dokázala žít (za každou cenu) a naučila Jaromíra přežít. Z ruky mu vyčetla ovládnutí okamžiku smrti. Její žluté oči se staly symbolem světla ukazujícím směr domů.

Johana pronikala do snů nejen Jaromírovi, ale též Marušce, a to v souvislosti s japonským uměním origami. Marta, Lena a Luiza nabídly Marušce nezištnou pomoc skládáním tisíce ptáčků orizuru (viz obal knihy). Po dosažení tohoto počtu se zdál Marušce sen o barevných ptáčcích a Johaně, která jim ukázala směr a cíl, ke kterému chtěli orizurové doletět – cílem byla Maruška.

Kromě orizuru se motiv ptáků opakuje ještě v šálách, které v Praze plete Marta. Ptáci ve výtvarné podobě ji provázejí již od střední školy. Tito ptáci jí v Praze pomohli udržet nezávislost na matce.

Ptáci, tukani, a jejich smrt jsou pro Lenu impulzem odjet z farmy, z Brazílie a hledat sama sebe.

Pták je zástupcem volného pohybu, svobody. A tažní ptáci vždy letí za svým cílem – domovem, dvojitým domovem. Ať už odlétají, nebo se vrací, stejně jako hlavní postavy tohoto románu.

Má nejmilejší kniha

Prozatím druhým románem Markéty Pilátové je titul Má nejmilejší kniha (Torst, 2009). Kniha opět čerpá z autorčiny jihoamerické zkušenosti, ale na rozdíl od prvotiny je kompozice mnohem složitější. Více stěžejních postav a na ně se nabalující postavy vedlejší a pevné sepětí s mýty nutí čtenáře k velkému soustředění.

Odkazy k naší kultuře jsou zde prezentovány prostřednictvím knihy Slovanských pohádek (tatérova nejmilejší kniha, kterou získal od Otta a ze které čerpá příběhy pro své obrazy) a polských kořenů Otta. Přímě českého prostředí se tento text nedotýká. Ale opět zde lze nalézt důraz kladený na kořeny a návrat k nim, jenž je povětšinou spojený s komplikovanou situací dotyčné osoby v přítomnosti.

Ottův otec Waclaw pochází z Polska. Shodou okolností nebyl přítomen židovskému pogromu v rodné vesnici, během kterého zemřel jeho bratr Leszek. S matkou následně utekli do Latinské Ameriky a Waclaw o své minulosti nikdy nepromluvil. Až v pokročilém věku se rozhodl zemřít v rodné zemi. Na tuto poslední cestu ho doprovodil právě Otto, jenž v Polsku odkryl tragickou minulost

spjatou s jeho předky.

I v tomto případě je to tedy útěk, jen je zde počítáno i s návratem. Každý máme v kořenech stočeného hada, kterého je potřeba rozplést, a najít tak sám sebe.

Proč řadíme spisovatelku Markétu Pilátovou do generace útekářů? Přestože je českou autorkou, oba její romány jsou situovány za hranice naší země. A v obou románech můžeme nalézt společný prvek, kterým je pátrání po kořenech, základních stavebních kamenech.²⁰ Autorka ve své tvorbě těží z vlastních zkušeností s životem v Latinské Americe, často tak může použít „obrácenou perspektivu“: co je českému čtenáři důvěrně známé, je z pohledu z venku exotické (např. v románu *Má nejmilejší kniha* se vyskytuje soubor slovanských pohádek a typické postavy třeba vodníka a prince jsou ve vyprávění popisovány dle vzezření, postavy cizinců je nemají spojené s konkrétními vlastnostmi) a naopak, to, co je pro českého čtenáře exotické, je pro latinskoamerické postavy každodenností. Útěk je pro řadu postav jediným řešením aktuální situace, ale začít znovu rozhodně není lehké. Návrat zpět je důležitý v souvislosti s rozpletením či odhalením minulosti a vazeb na předky současníky.

20 V románu *Žluté oči vedou domů* je jednou z těchto zemí právě Česká republika, v románu *Má nejmilejší kniha* je to Polsko (zůstává tedy kontrast mezi Latinskou Amerikou a Evropou).

2.2 Petra Hůlová

Medailon

Spisovatelka Petra Hůlová je se svými šesti romány a čtenými cenami jednou z nejznámějších a nejčtenějších současných autorek. Kromě tvorby vlastní prózy píše recenze a kritiky.

Petra Hůlová (narozena 12. 7. 1979 v Praze) po gymnáziu vystudovala na Univerzitě Karlově obory kulturologie a mongolistika, v rámci studia absolvovala dvě zahraniční stáže (Mongolsko, USA), také pobývala v Číně. V současnosti vyučuje tvůrčí psaní na Literární akademii Josefa Škvoreckého a je pravidelnou příspěvatelkou na serveru Respekt.cz (rubrika Spisovatelé o knihách).

Literární tvorba

Hůlová debutovala roku 2002 románem *Paměť mojí babičce*²¹ (Magnesia Litera za objev roku, 2003), v roce 2004 následoval titul *Přes matný sklo*²², o rok později román *Cirkus Les Mémoires*²³, v roce 2006 vyšel *Umělohmotný třípokoj*²⁴ (v roce 2007 získal Cenu Jiřího Ortena), pátou autorčinou prózou je *Stanice Tajga*²⁵ (Cena Josefa Škvoreckého za rok 2008) a prozatím posledním titulem je román *Strážci občanského dobra*²⁶. V současné době nakladatelství Torst připravuje k vydání nový román Hůlové *Čechy, země zaslíbená*, který se týká ukrajinské menšiny v Čechách.

Tvorbu Hůlové tvoří dvě linie – texty, které jsou zasazeny do českých reálií, a texty odehrávající se v zahraničí. Pro tuto práci je stěžejní linie druhá, tedy *Paměť mojí babičce*, *Cirkus Les Mémoires* a *Stanice Tajga*.

Paměť mojí babičce

21 HŮLOVÁ, Petra. *Paměť mojí babičce*. Torst, 2002. 239 s. ISBN 80-7215-174-6.

22 HŮLOVÁ, Petra. *Přes matný sklo*. Torst, 2004. 126 s. ISBN 80-7215-230-0.

23 HŮLOVÁ, Petra. *Cirkus Les Mémoires*. Torst, 2005. 277 s. ISBN 80-7215-256-4.

24 HŮLOVÁ, Petra. *Umělohmotný třípokoj*. Torst, 2002. 152 s. ISBN 80-7215-287-4.

25 HŮLOVÁ, Petra. *Stanice Tajga*. Torst, 2002. 334 s. ISBN 978-80-7215-336-7.

26 HŮLOVÁ, Petra. *Strážci občanského dobra*. Torst, 2002. 207 s. ISBN 978-80-7215-388-6.

Román odehrávající se v Mongolsku obsahuje příběhy pěti mongolských žen tří generací. Rozdíly mezi jejich úhly pohledu jsou typickým projevem vývoje společnosti a změn v tradičních hodnotách. Touha mladých opustit kořeny na venkově a odejít žít do města, ústup tradic a zvyků kvůli menší víře a většímu chtíči po materiálu těch mladších apod., to vše je univerzálním tématem, které může být zasazeno takřka do jakéhokoli prostředí.

Román je rozdělený do šesti kapitol mezi pět vypravěček, přičemž vypravěčka první a poslední kapitoly je táž. Alta má tři dcery, Naru, Ojunu a nejstarší Altu, jež má dceru Dolgormu. Každá z žen prožívá odlišný příběh, leč rodová spřízněnost je ovlivňuje a spojuje.

Autorka pobývala v Mongolsku mezi lety 2000 a 2001, svou znalost cizího prostředí použila jako základ textu. Exotický prostor je podpořen mongolskými výrazy v textu. Tyto výrazy podtrhují autenticitu a jelikož jsou to výrazy popisující každodenní život, brzy si je čtenář osvojí a překladu není třeba. Užití nespisovné češtiny je již od debutu typickým znakem jazyka Hůlové.

Kniha vznikala až v Čechách, sepsání autorce trvalo asi dva měsíce.

Cirkus Les Mémoires

Dějištěm v pořadí třetí knihy Hůlové je New York, město, kde by se měly plnit sny. Prostřednictvím ústřední dvojice Terezy a Ramida nás autorka seznamuje jednak s jejich přítomností, ale především s minulostí a spletitými cestami, které je přivedli na stejné místo ve stejný čas.

Ve velkém množství postav a osudů, které jsou v knize popsány, vyniká Tereza a Ramid, dvojice, jež spojuje mnoho spletitých cest v přítomnosti.

Tereza přilétá do USA s jednoznačným cílem – nechat se objevit jako talentovanou fotografku. Prahu opouští, v nudném městě, které zná do posledního místa, svůj sen nenachází. Pomyslný nový začátek v New Yorku má částečně usnadněn předem daným zázemím u svého strýce.

Ramid v New Yorku nováčkem není. Stejně jako Tereza opustil své kořeny. Ramidově putování a jeho osobní historii je věnován v knize velký prostor. Kontrast mezi Ramidem, zástupcem Asie a vykořeněným nositelem rodinných

hodnot, se životem v multikulturním městě je jedním z hlavních témat.

New York zde sice figuruje jako startovací plocha pro nový život, leč život daleko odlišný původním představám.

Autorka knihu napsala během svého studijního pobytu v USA, znalost místa je opět základem její tvorby.

Klíčem ke čtení může být už samotný název – vzpomínky na vlastní minulost a rodinná historie jsou pevným bodem každého člověka. A všechny cesty z minulosti vždy vedou na to jediné místo, tedy do okamžiku v současnosti.

Stanice Tajga

Zatím posledním románem, který se odehrává mimo hranice české republiky, je Stanice Tajga. Hůlová se zde vrací do Asie, konkrétně na Sibiř do vesnice Charyně.

Spletitá historie vesnice, ve které se mísí původní obyvatelé, tzv. řepáci, a Rusové, kteří přišli později, je částečně vyprávěna pohledem z venku. Po druhé světové válce vesnici navštívil Dán Hablund a zpět už se nevrátil. Po šedesáti letech se ho snaží najít další Dán, Erske. Kontrast starého světa sibiřských kmenů, ruského obyvatelstva a cizinců, Evropanů je základním tématem knihy.

Román je rozdělen do jedenadvaceti kapitol, jež jsou pojmenovány po čtyřech postavách. Hablund a Erske jsou cizinci, kteří mají osobní zkušenost s Charyní. Fedorek se do Charyně přiznal, Mariane, Hablundova žena, je jediná, která Charyň nezná. Ani jedna z těchto postav nemá kořeny v Charyni, jejich prostřednictvím, tedy pohledem z venku si čtenář skládá pestrou mozaiku příběhů těch, pro které je Charyň tím jediným, co znají. Informace o Sibiři získala Mariane z novinových článků, především ale od Táni, tamější rodačky a emigrantky.

Hůlová, podobně jako v prvním románu, doplnila svou znalost prostředí o příběh, který je nadčasový a mohl by fungovat i v prostředí zcela jiném.

2.3 Bára Gregorová

Medailon

Bára Gregorová je české čtenářské obci prozatím známa svou prozaickou prvotinou a svými překlady především z polského jazyka. Kromě literatury se aktivně věnuje horolezectví a hudbě, hraje na **altsaxofon a zpívá v kapele Jenisej**.

Bára Gregorová se narodila roku 1980 v Turnově. Po studiu kombinace čeština-občanská výchova na pedagogické fakultě se věnovala kombinaci polština-ruština na fakultě filozofické. Komplexní znalost tří vystudovaných jazyků Gregorové poskytuje základ pro její překladatelskou činnost. Její články můžeme nalézt např. v příloze Práva Salon, periodiku A2, v Labyrint revue či na serveru iliteratura.cz. Příspěvky publikovala také na internetové adrese komsomol.bloguje.cz²⁷. Opakovaně pobývala v Polsku, Rusku a zemích bývalé SSSR ve Střední Asii.

Literární tvorba

Tvorba mladé spisovatelky prozatím obsahuje prozaický debut *Kámen - hora - papír* (Labyrint, 2008) a překlady současné zahraniční tvorby do českého jazyka²⁸. Dříve se věnovala i poezii, doposud nevydané, leč v rozhovoru z roku 2008²⁹ uvádí, že i tato část její tvorby vydavatele zaujala.

27 Nicméně na těchto stránkách nalezneme již jen toto: „Provoz Bloguje.cz byl oficiálně k 30.6.2012 ukončen.“

28 MASŁOVSKA, Dorota. Červená a bílá. Odeon, 2004; DĚNĚŽKINOVÁ, Irina. Dej mi. Ikarus, 2005; PILCH, Jerzy. U strážného anděla. Agite/Fra, 2007; ŁOZIŃSKI, Mikolaj. Reisetieber. Dybbuk, 2008; MASŁOVSKA, Dorota. Královna šavle. Agite/Fra, 2008; KUCZOK, Wojciech. Smrad. Havran, 2009; NAHACZ, Mirosław. Čáp a Lola. Dybbuk, 2009; MASŁOVSKA, Dorota. Dva ubohý Rumuni, co uměj polsky. Agite/Fra, 2010; AMEJKO, Lidia. Známé příběhy. Agite/Fra, 2010; NAHACZ, Mirosław. Preek. Dybbuk, 2011.

29 **ODKAZ RADIO WAVE**

Kámen - hora - papír

Gregorové debut byl v roce 2008 nominován na Cenu Jiřího Ortena³⁰. Hlavním tématem knihy je hledání vlastního já, vypořádání se s vlastním osudem. Kniha vznikala Hlavní postava volí útěk ze zaběhnutých kolejí – v tomto případě odjezd z České republiky do pro ni prozatím neznámého asijského státu. Motivace hlavní postavy k útěku jsou jednoznačné, změna stávajícího stavu prostřednictvím změny prostředí.

„Co tam (proboha, šmarjá, jeminkote, ja pierdolę...) budeš dělat? Ptají se X., Y., Z., Я & А. „To je dobře ulítlý a exotický...“ „Učit se a učit,“ odpovídám a před sebou vidím vystrašený tváře sedmnáctiletých pubertáků, před kterýma snad budu mít se svou výškou značky policie aspoň minimální respekt.“³¹

„A neutikáš tak trochu před sebou?“ ptá se J. (tělem maďar, duší polák, vzhledem anděl) Jasně, že mizím před sebou, před svou stávající identitou. Před kým jiným? Před kým jiným může člověk utíkat?³²

Změna prostředí ovšem neznamena změnu osobnosti a psychického rozpoložení.

„Vsjo. Dobrá nálada a sebevědomí se rozplynuly na hladině püllitru s nikdy neexistující pivní pěnou. Konec. Opět, již pokolikáté, jí nasadili opranou vypelichanou kazajku. Krunýř totálního losera. Roli nezodpovědné, nedospělé, naprosto neschopné bytosti, která nic neumí. Ani uklízet, ani vařit a prát (nikdo si ji nikdy nevezme), nemá práci („Ano, ano, samozřejmě, přijedte, žádný problém. Ale víte, my letos kursy nebudeme otevírat, nepřihlásilo se dostatečné množství studentů.“), která si není schopná najít bydlení („Musíš si hledat podnájem, když teď nemáš práci, samostatné byty jsou příliš drahé!“). Člověk bez svého vlastního názoru, který se lehce nechá ovlivnit názorem druhých (...)³³

Gregorové debut vznikl při pobytu v Biškeku, hlavním městě Kyrgyzstánu mezi lety 2005 a 2007. Autorka vycházela ze svého osobního blogu, po návratu do Čech zápisky upravila do stávající formy.

Hlavní motivací jejího odjezdu do zahraničí bylo studium ruského jazyka, se kterým se setkala během povinných seminářů během vysokoškolského studia

30 České literární ocenění pro autory mladší 30 let.

31 GREGOROVÁ, Bára. *Kámen - hora - papír*. Labyrint, 2008. s. 14

32 GREGOROVÁ, Bára. *Kámen - hora - papír*. Labyrint, 2008. s. 15

33 GREGOROVÁ, Bára. *Kámen - hora - papír*. Labyrint, 2008. s. 50 n.

polštiny. Jak sama Gregorová zmiňuje, delší pobyt v zahraničí bez krajanů přináší nejen zvládnutí mluvy v daném jazyce, ale i přemýšlení v něm a převzetí mentality konkrétního národa.

Kapitoly v knize nejsou řazeny chronologicky, prostřednictvím tří vypravěčů text působí jako skládanka, vypravěči se pravidelně střídají. Autorka uvádí, že se snažila vyjít vstříc i čtenáři, kterého třeba jeden z příběhů neosloví, a tak může přelistovat na kapitolu týkající se příběhu, který ho zajímá, tedy „vyber si vlastní dobrodružství“³⁴.

Čím je však tento literární debut nejzajímavějším, je jazyk. Gregorová v textu používá obecnou češtinu jako základ, na nějž nabaluje spisovný český jazyk, polštinu, ruštinu, maďarštinu, fonetický přepis angličtiny (např. „Uelkám tú ejža!“³⁵). Pro čtenáře neznalého těchto jazyků je na konci knihy „slovníček výrazů strjómnych a (ne)srozumitelných“³⁶, text je ovšem i tak složitý a dějové linie se dostávají do pozadí. Užití směsi jazyků užitých v textu dle autorky nebylo vytyčeným cílem, nýbrž vzniklo spontánně a odráží její aktuální vnitřní rozpoložení³⁷.

34 [ODKAZ RADIO WAVE](#)

35 GREGOROVÁ, Bára. Kámen - hora - papír. Labyrint, 2008. s. 15

36 GREGOROVÁ, Bára. Kámen - hora - papír. Labyrint, 2008. s. 167 n.

37 [ODKAZ RADIO WAVE](#)

2.4 Hana Andronikova

Medailon

Hana Andronikova se čtenářské obci během své literární kariéry představila především dvěma prózami. Kromě literatury se věnovala tvorbě divadelních her.

Hana Andronikova (9. 9. 1967 – 20. 12. 2011) po zakončení gymnázia vystudovala na Univerzitě Karlově češtinu a angličtinu. Zájem o psychologii a znalost cizího jazyka ji přivedly k práci personalistky pro velké domácí i mezinárodní společnosti. V roce 1999 však podnikatelskou sféru opustila a začala se naplno věnovat literatuře.

Dalším z odvětví, jímž se Andronikova zabývala, je divadelní tvorba. S režisérkou Janou Svobodovou spolupracovala na tzv. „konceptu improvizčních divadelních představení *Tanec přes plot* (2007), a *Pakosti a drabanti* (2010, nově nastudováno s tit. *Šašci, špióni a prezidenti*), vycházejících ze spolupráce profesionálních umělců se žadateli o azyl v českých uprchlických táborech.³⁸ Tématem obou představení jsou imigranti v České republice, v obou titulech hrají jak profesionální umělci, tak cizinci a žadatelé o azyl.

Hana Andronikova v roce 2011 podlehl třetí roky trvající rakovině, o vlastní cestě, jež nakonec k vyléčení nevedla, pojednává její poslední kniha *Nebe nemá dno*.

Literární tvorba

Hana Andronikova za první knihu *Zvuk slunečních hodin*³⁹ obdržela Literární cenu Knižního klubu⁴⁰ a o rok později Magnesii Literu za Objev roku.

38 Slovník české literatury po roce 1945. [online]. Dostupné z WWW

<<http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1346>>. (24. 7. 2012)

39 ANDRONIKOVA, Hana. *Zvuk slunečních hodin*. Knižní klub, 2001. 285 s. ISBN 80-242-0689-7.

40 Literární cena Knižního klubu: nakladatelství Knižní klub nabízí možnost publikovat původní dílo, garantuje vydání a autora odměňuje prémie; kniha vychází ke dni, kdy byla cena udělena.

Dalším titulem byl povídkový soubor *Srdce na udici*⁴¹, který nenaplnil po ceněné prvotně očekávání čtenářské obce. Autorčin poslední titul *Nebe nemá dno*⁴² byl přijat příznivěji, v soutěži Magnesia Litera 2011 získal Cenu čtenářů. Pro tuto práci jsou důležité tituly dva, a to *Zvuk slunečních hodin* a *Nebe nemá dno*.

Zvuk slunečních hodin

Román mapuje období od dvacátých let po současnost. Knihou se vine příběh Dana Keplera, jenž se ve stáří shodou okolností dozvídá prostřednictvím vyprávění Anny o životě své matky Ráchel. Danův otec, stavitel v Baťových závodech, byl ve dvacátých letech vyslán do Indie budovat továrnu. Později za ním přijela i Ráchel se synem. I přes válečnou situaci v rodné zemi se vrátili zpět. Ráchel byla deportována do Terezína, dále do Osvětimi, pár dní po konci války však zemřela a s čekající rodinou se již neshledala. Dan a Tomáš po válce odjeli do Toronta, kde zůstali. Druhá vypravěčka, Anna, poznala Ráchel v Terezíně a zůstaly spolu až do konce války. Anna přežila a shodou okolností také odjela do Ameriky, kde se po letech mlčení setkala s Danem a dovyprávěla mu chybějící část jeho života.

Vzpomínky na život v Indii provázejí Dana po celý život, bylo to jediné období, kdy byl součástí fungující rodiny. Mýty a legendy, které mu vyprávěla Ráchel a které vyvažují hrůzné zkušenosti s válkou, jsou Danovi prostorem, kam utíká a kde se cítí bezpečně.

Vypravěčský talent Hany Andronikovy a přesný faktografický podklad tvoří dohromady silný text, jehož hlavními tématy jsou milostný vztah a síla rodinných kořenů, protože ovlivňují naše životy, třebaže je neznáme.

Nebe nemá dno

Autobiografická výpověď autorky o její cestě za poznáním vlastní duše a příčinách onemocnění se odehrává ve čtyřech odlišných prostorech – v

41 ANDRONIKOVA, Hana. *Srdce na udici*. Petrov, 2002. 226 s. ISBN 80-7227-138-5.

42 ANDRONIKOVA, Hana. *Nebe nemá dno*. Odeon, 2010. 290 s. ISBN 978-80-207-1337-7.

amazonském pralese v Peru, v Nevadské poušti v Severní Americe, v Praze a nakonec ve Svaté zemi, v Jeruzalémě.

Hlavní postava Ama má diagnostikovanou rakovinu. Odmítne klasickou léčbu chemoterapií a vydá se na dlouhou cestu za poznáním sebe sama, na kterou ji postupně směřují vidiny a sny. Zkušenost s pralesem a pouští a především s vlastním bytím ji dovede k rozhodnutí začít se léčit, protože chce žít. Návrat do Prahy je tedy návratem k nemoci, ale tentokrát i s odhodláním podstoupit klasickou léčbu. Poslední část knihy odehrávající se v Jeruzalémě, vysoce energetickém místě s důležitou historií, je šťastným zakončením Amina putování. Pro Amu je důležitý kontakt se světem, který zná. Jak z Peru, tak z Nevady, z Prahy i Jeruzaléma se snaží podávat zprávy o sobě svému okolí, které není vymezené jen rodinnými vazbami, ale patří do něj přátelé z celého světa. Pro Amu je to způsob, jak se neztratit sama v sobě a jak nezůstat v novém světě, kam mnozí utíkají s touhou začít od začátku. Přestože se může zdát, že utíká před realitou, Ama se snaží realitu pochopit a změnit ji prostřednictvím změn v sobě. Její cesta není bezhlavý útěk do neznáma, ale cílená pouť za poznáním.

Text je rozdělen do kapitol a jednotlivých dnů, přesto plyne takřka neporušeně ve formě monologu. Působí jako cestovatelský deník, který obsahuje jak cesty vnější, tak cesty vnitřní, psychické. Aminy úvahy, popisy a monology jsou plynulé, košaté. Telefonáty s matkou jsou sice krátké, leč velice důvěrné, komunikace s přáteli prostřednictvím e-mailů je spíše strohá a popisná. Výjimku tvoří e-mailová korespondence a chatová konverzace s Jeffem, jejichž linii tvoří poznámky o kvantové fyzice a upřímný popis situace, vždy však brány s nadhledem a ironií.

2.5 Martin Ryšavý

Medailon

Martin Ryšavý je současný český spisovatel, který se kromě psaní beletrie věnuje i psaní scénářů. Kromě psaní se věnuje filmovému řemeslu, je autorem několika dokumentárních snímků.

Martin Ryšavý (narozen 5. 4. 1967 v Praze) vystudoval obor biologie na Univerzitě Karlově a scenáristiku na FAMU, kde je aktuálně vedoucím Katedry scenáristiky a dokumentaristiky.

V roce 2001 vyšla Ryšavému první kniha *Lesní chodci*⁴³, jež původně vznikla jako scénář k filmu režiséra Ivana Vojnára⁴⁴. Druhou prózou je rozsáhlý dvoudílný román *Cesty na Sibiř*⁴⁵, za nějž autor obdržel v roce 2009 ocenění Magnesia Litera za prózu. Roku 2010 vydal román *Vrač*⁴⁶, za nějž také obdržel Magnesia Literu za prózu a Cenu Josefa Škvoreckého 2011, a o rok později vyšel jako zvláštní příloha časopisu *Revolver Revue* titul *Stanice Čtyřsloupový ostrov*⁴⁷, jenž obsahuje mluvené slovo z Ryšavého dokumentu *Medvědí ostrovy*. Pro tuto práci jsou zásadní *Cesty na Sibiř*, prostor bude věnovaný i románu *Vrač*.

Kromě psaní literatury se Ryšavý věnuje dokumentární tvorbě. Kromě vietnamské menšiny (*Kdo mě naučí púl znaku* z roku 2006, *Země snů* (Cena Pavla Kouteckého za rok 2010) a *Banánové děti* z roku 2009) se věnuje především Sibiři a jejím obyvatelům (*Argiš* z roku 1995, *Sibiř – duše v muzeu* z roku 2000, *Afoňka už nechce pást soby* z roku 2004 (Cena pro nejlepší český dokument v soutěži českých dokumentárních filmů Česká radost -2004 MFDF Jihlava), *Malupien – Olšový Spas* z roku 2008 a již zmíněné *Medvědí ostrovy* z roku 2010). Dále je autorem námětu a scénáře povídky *Cesta* ve filmu *Co chytneš v žitě* (1998, režie Roman Vávra).

43 RYŠAVÝ, Martin. *Lesní chodci. Kapesní sága*. Eva Babická, 2001. 79 s. ISBN 80-238-7166-8.

44 Jelikož se film příliš odklonil od scénáře, rozhodl se Ryšavý pro přepracování do knižní podoby.

45 RYŠAVÝ, Martin. *Cesty na Sibiř*. Revolver Revue, 2008. 365 s. a 251 s. ISBN 978-80-87037-13-3.

46 RYŠAVÝ, Martin. *Vrač*. Revolver Revue, 2010. 256 s. ISBN 978-80-87037-29-4.

47 RYŠAVÝ, Martin. *Stanice Čtyřsloupový ostrov*. Revolver Revue, 2011. 59 s. ISBN 978-80-87037-32-4.

Literární tvorba

Cesty na Sibiř

Dvoudílný román Martina Ryšavého je obsáhlý nejen počtem stran, ale také počtem roků, které jsou v něm zmapovány. Čtenář sleduje vývoj hlavní postavy, vypravěče již od konce roku 1989 až do současnosti (čímž je myšlen okamžik, kdy autor dopisoval epilog). Autorovi sepsání knihy trvalo osm let, dle vlastních slov by na textu pracoval i déle, kdyby mu to „v Revolverce úplně nevyrváli z ruky.“⁴⁸

Vypravěč se na Sibiř původně vydal hledat žijící šamany, byl ovlivněn zkreslenou představou o mysticismu. Během let a po několika pobytech na Sibiři se jeho představa mění, především prostřednictvím setkávání a navazování přátelství s tamějšími obyvateli. Důležitou linií románu je vypravěčův vztah k Anžele, ženě, kterou potkal v Žigansku. Na Sibiř se zpočátku vracel kvůli sobě a práci, tedy hledání témat pro dokumentární filmy a jejich realizaci, po setkání s Anželou je jedním z důvodů právě ona. Zároveň jsou filmy a granty získané na jejich výrobu materiálním základem pro Ryšavého další cesty do zahraničí. Situace se tedy otočila – filmy točil proto, aby mohl trávit čas na Sibiři.

Dokonalá znalost prostředí je základem autenticky působící prózy. Autor dle vlastních slov navrstvil v textu tři roviny: fakta, emoce zkreslené odstupem a fikcí⁴⁹. První kapitolou, jež Ryšavý sepsal, byla ta o setkání s Anželikou (konec prvního dílu). Pro pochopení osobnosti vypravěče však potřeboval dopsat předcházejících deset let. K uplynulým letům se vracel především popaměti a prostřednictvím deníku, v letech následujících si již vedl deník s vědomím vznikajícího románu.

48 RYŠAVÝ, Martin. *Kolem syrového játra: Rozhovor Petry Hůlové s Martinem Ryšavým*. [online]. Dostupné z WWW <<http://www.iliteratura.cz/Clanek/24855/rysavy-martin-rozhovor-petry-hulove>>. (25. 7. 2012)

49 RYŠAVÝ, Martin. *Kolem syrového játra: Rozhovor Petry Hůlové s Martinem Ryšavým*. [online]. Dostupné z WWW <<http://www.iliteratura.cz/Clanek/24855/rysavy-martin-rozhovor-petry-hulove>>. (25. 7. 2012)

Pozornost čtenáře se Ryšavému daří udržet po celou dobu, ať už je to reálným popisem prostředí a obyvatel či vyprávěním historek. Jazyk je podmíněn právě formě vyprávění, dle autorova záměru je text určený k hlasitému předčítání⁵⁰. Z cizích jazyků využívá přímo v textu jen několik termínů z jakutštiny, především pro soby, divoké ovce apod.

Vrač

Po *Cestách na Sibiř* napsal Ryšavý román *Vrač*⁵¹. Na rozdíl od předchozího díla je v této knize upřednostněno městské prostředí. Ústřední postavou je bývalý divadelní režisér, nyní zaměstnaný jako metař komunálních služeb v Moskvě (později povýšený na dispečera).

Setkání s Miťkou Gusevem bylo pro Ryšavého impulsem k psaní dalšího textu, ovšem nikoli o sobě, jako tomu bylo v předchozím případě. Postava Miťky Guseva je čtenáři známa již z druhého dílu *Cest na Sibiř* (s. 25 n.), kde je mu však věnovaný omezený prostor.

Knih je rozčleněna do dvou částí (Gelendžik, Velká Nikitská), dle autora dvou dnů, během nichž Gusev vyprávěl. Nepřetržitá a nepředvídatelná zpověď postavy s bohatou minulostí a zajímavým osudem je velice působivá. Do osobní historie Guseva je vmícháno velké množství kulturních odkazů, ruských historických událostí, faktografických údajů, fikce doplňuje reálný základ a naopak.

50 RYŠAVÝ, Martin. *Kolem syrového játra: Rozhovor Petry Hůlové s Martinem Ryšavým*. [online]. Dostupné z WWW <<http://www.iliteratura.cz/Clanek/24855/rysavy-martin-rozhovor-petry-hulove>>. (25. 7. 2012)

51 *Vrač*: bájeví vypravěč, lhář, herec – lékař, který uzdravuje pomocí příběhů.

2.6 Šimon Šafránek

Medailon

Šimon Šafránek (narozen 20. 9. 1977 v Praze) je mladý český prozaik. Kromě psaní se ve volném čase věnuje hudbě a filmové a vizuální tvorbě.

Šimon Šafránek (narozen roku 1977 v Praze) byl po absolvování gymnázia zaměstnán jako asistent produkce a dramaturg v České televizi. Od roku 2006 do roku 2012 byl redaktorem časopisu *Instinkt*, od letošního roku pracuje v časopise *Filmstage*.

Šafránkovi dosud vyšly tři prózy: *Ohnivá kola / Fiery Wheels*⁵², *23*⁵³ a *Fleischerei 36*⁵⁴, novela *23* je autorem upravena i do formy filmového scénáře. Šafránkův povídkový debut není pro tuto práci zásadní, prostor v textu není nikterak konkretizován.

V roce 2001 natočil celovečerní dokumentární snímek *The Myth* (realizace filmu je až z roku 2004), který se věnuje fanouškům australského hudebníka Nicka Cavea. Impulsem ke vzniku mu byla touha navštívit více koncertů z probíhajícího turné (Berlín, Paříž, Lublaň, Vídeň, Praha) a zaznamenat především publikum. V roce 2005 natočil experimentální film *Czechtekk Love* z prostředí hudebního festivalu a krátkometrážní dokument *Kočky* o dvojici módních návrhárek.

Je členem pražského hudebního seskupení *The Fakes*, kde vystupuje jako DJ Sin. Zájem o hudbu a film Šafránek jednak spojuje v tvorbě videoklipů pro české i zahraniční kapely, např. *Moimir Papalescu And The Nihilists*, *Sunshine*, *The Prostitutes*, *The Fullbliss* a *Copy Paste*, dále se příležitostně věnuje VJingu⁵⁵.

Propojení literatury, filmu a hudby je patrné na vydání Šafránkovy třetí prózy, které bylo doprovázeno trailerem⁵⁶, videoanketou a soundtrackem z dílny *The Fakes*.

52 ŠAFRÁNEK, Šimon. *Ohnivá kola / Fiery Wheels*. 2000.

53 ŠAFRÁNEK, Šimon. *23*. Labyrint, 2005.

54 ŠAFRÁNEK, Šimon. *Fleischerei 36*. Labyrint, 2008. ISBN 978-80-85935-94-3.

55 VJing: vizuální projekce připravené částečně předem a částečně tvořené živě, jež doprovázejí hudební vystoupení

56 V traileru vystupují herec Jiří Mádl a režisér Radim Špaček, jejich povolání odpovídá postavám z románu, které v traileru zastupují.

Literární tvorba

23

Novela 23 je prvním dílem zamýšlené trilogie. Kniha popisuje týdenní cestu čtyř přátel, jejichž cílem je spíše cesta samotná, než konkrétní bod. Putující soundsystem⁵⁷ postupně objíždí poloilegální techno party v Itálii, Rakousku a Slovinsku.

Základem textu je autorova zkušenost s touto subkulturou. Šafránek v rozhovoru s Dominique Jelínkovou⁵⁸ popírá autobiografické rysy, v rozhovoru pro Radio Wave⁵⁹ inspiraci textu pŕlí – 50 % autobiografické prvky, 50 % fikce. Důraz na znalost prostředí a výsledný reálný dojem jsou pro Šafránka klíčové: „Mě baví, když to, co píšu, budí dojem reality. Je sice strašně svůdný psát sám o sobě, ale samo o sobě to nic neznamená. (...) Ale samozřejmě, že nějaký výzkum proběhl. Vždycky, pokud chceš psát o věcech z reálného prostředí, tak bys samozřejmě o tom měl něco vědět, číst, studovat, bavit se o tom s lidma. A potom to bude žít podobou, kterou tomu dáš.“⁶⁰

Jedním z témat knihy je útěk a nalezení svobody, v tomto případě prostřednictvím plánovaného opuštění všedního koloběhu. Týdenní putování po evropských městech je přizpůsobeno rytmu hudebních akcí, na které hrdinové míří, cílem cesty je návrat. Během cesty je nejdůležitější okamžik, aktuální dění, které je vytržené z obvyklého rytmu a odsunuto dalším okamžikem, a neustálý pohyb kupředu. Šafránek užívá krátké věty a rychlé tempo vyprávění, způsob psaní je častými stříhy podobný videoklipu či zábleskům stroboskopu. Jazyk je hovorový, doplněný slangem a výrazy typickými pro technařskou subkulturu.

Fleischerei 36

Druhým dílem Šafránkovy zamýšlené trilogie s čísly v názvech⁶¹ je román

57 Soundsystem: skupina lidí, kteří společně vlastní techniku a další nezbytnosti potřebné k hudební produkci (vozidlo pro převoz, naftový agregát, výkonné reproduktory, zesilovače, gramofony apod.).

58 <http://www.viceland.com/blogs/cs/2010/12/20/interview-simon-safranek/>

59 ODKAZ RADIO WAVE

60 Rozhovor s Dominique

61 Třetí díl by měl dle autora obsahovat číslici 69.

Fleischerei 36. Název knihy je berlínská adresa někdejších jatek, nyní jednoho z nejznámějších klubů ve městě.

Hlavní hrdina přejíždí mezi Prahou a Berlínem. Kapitoly nejsou řazené chronologicky, lepší orientaci čtenáře pomáhá datace konkrétního měsíce a roku na začátku každé z kapitol. Dva odlišné světy, dva odlišné životy hlavní postavy, jejíž vývoj čtenář sleduje právě na pozadí rozdílnosti dvou měst. Kontrast mezi dvěma životy hlavní postavy otevírá dvě otázky: je život ohraničený mantinely, které zajišťují pravidelný přísun peněz a jistotu) lepší, než život plný otázek a otevřených možností? A nakolik je minulost svazující pro přítomnost (ať už minulost člověka či státu, budovy)?

Použití jazyka je, stejně jako v případě předchozího Šafránkova titulu, založeno na hovorové češtině, grafika textu neobsahuje uvozovky, příměřeši tedy nejsou oddělené od zbylého textu.

Autorova znalost obou měst je opět základem knihy. Šafránek po tři roky pobýval v Berlíně, tuto zkušenost s prostorem mimo hranice České republiky shrnul takto: „Žil jsem v Berlíně 3 roky. Je docela paradox, že jsem tu knihu dopisoval až v Česku. Z hlediska kariéry byly ty roky spálený mosty, zmizíš na několik let a když se vrátíš, dojde ti, že jsi tu nic neudělal, zatímco ostatní ano. Ale z hlediska osobního vývoje to pro mě bylo nenahraditelný.“⁶²

62 Rozhovor s Dominique

2.7 Jan Malinda

Medailon

Jan Malinda je současný český spisovatel, novinář a reportér. Jeho hlavním zájmem a náplní volného času je fotbalový tým Bohemians 1905.

Jan Malinda (narozen 29. 9. 1982 v Mělníku) po gymnáziu vystudoval žurnalistiku na Univerzitě Karlově. Během studia vyzkoušel mnohá zaměstnání, od roku 2006 je reportérem Magazínu DNES, kde připravuje rozhovory a reportáže. Ve volném čase se věnuje především své největší zálibě – podpoře fotbalového týmu Bohemians 1905.

Literární tvorba

Malindova dosavadní literární tvorba zahrnuje tři vydané prózy. První dva tituly (*Lepší než prstem do oka*⁶³ a *Polopravdy, čtvrtpravdy a celolži*⁶⁴) obsahují autorovo vyprávění především o vztazích v rodině a vztazích mezi hlavní postavou a možnými partnerkami.

Malindův prozaický debut popisuje pohledem sedmnáctiletého vypravěče Honzy dospívání u čerstvě rozvedených rodičů, tápání v milostných vztazích a začátky spisovatelské dráhy.

Novela *Polopravdy, čtvrtpravdy a celolži* se více zaměřuje na postavy z rodiny hlavní postavy. Freddieho příbuzní, nesourodá charakterová směs, jsou představeni prostřednictvím humorných situací opět pohledem dospívajícího vypravěče. Tyto tituly vznikly především jako prostředek k získání pozornosti, jak říká Malinda v rozhovoru pro Radio Wave: „Začal jsem psát kvůli holkám, abych byl spisovatel.“⁶⁵ Autorův vztah k první a druhé knize je dnes značně rezervovaný, situaci připodobňuje k rodičovství v šestnácti letech, tedy příliš brzy.⁶⁶

Zatím poslední prózou, jež autorovi vyšla, jsou *Ilegální vztahy*⁶⁷.

63 MALINDA, Jan. *Lepší než prstem do oka*. MOTTO 2002.

64 MALINDA, Jan. *Polopravdy, čtvrtpravdy a celolži*. Knižní klub 2003. 220 s.

65 ODKAZ RADIO WAVE

66 ODKAZ RADIO WAVE

67 MALINDA, Jan. *Ilegální vztahy*. Labyrint, 2008. 180 s. ISBN 978-80-85935-90-5.

Ilegální vztahy

Ilegální vztahy nenavazují na autorovu předchozí tvorbu. Malinda rozšířil nejen okruh postav, ale i středočeský prostor. Původním plánem bylo natočení filmu, leč se nenašel producent. Malinda se tedy rozhodl pro sepsání knihy v naději, že se jejím prostřednictvím naplní i původně plánovaná filmová verze. Autor v roce 2005 strávil několik měsíců v americkém Tennessee, osobní zkušenost provází celou knihu. Sepsání *Ilegálních vztahů* po návratu do České republiky trvalo Malindovi tři měsíce, následně byla kniha rok upravována k vydání.

Hlavním tématem knihy jsou mezilidské vztahy, tentokrát však nejen ty rodinné a v blízkém okolí, ale především mezi ilegálně pracujícími v USA, a s nimi související rozchody.

Hlavní postava a vypravěč opouští všední každodennost v České republice a odlétá do amerického Sevierville v Tennessee. V Tennessee již roky žije vypravěčův bratr Radim, jehož příběh je ve zkratce představen v jedné kapitole a funguje obdobně jako příběhy dalších osob, tedy jako barvitý kontrast k americké všednosti. Hlavní postava v Čechách opustí zajímavou práci reportéra a dlouholetou přítelkyni. V Americe začíná od nuly, i přes bratrovy kontakty se dostane pouze k práci typické pro přistěhovalce, tedy uklízeče v hotelu apod. V krátkém několikaměsíčním horizontu opět zažije nudný stereotyp a po návratu do Čech rád nalézá prvně opuštěnou každodenní jistotu trvalého vztahu a novinářské práce. Zkrátka jak říká Malinda v rozhovoru pro Radio Wave: „Podle mých pocitů - když člověk jistotu nemá, tak ji hledá, a když ji mám už delší dobu, tak mě přestane bavit.“⁶⁸

Knihy je tvořena vždy dvěma časovými liniemi, současností a minulostí, jež je graficky odlišena použitím kurzivy. Minulost je zastoupena nejdříve vzpomínkami na život hlavní postavy v Čechách, po návratu z Ameriky je minulostí zkušenost z Tennessee.

Do generace útěkářů byl Malinda zařazen Lucií Česálkovou⁶⁹ právě kvůli

68 ODKAZ RADIO WAVE

69 ČESÁLKOVÁ, Lucie. DOPLNIT

próze Ilegální vztahy. Důvodem k odjezdu do USA byl útěk od všednosti a problémů.

„Všichni jsme chtěli vyřešit svůj problém tím, že emigrujeme. Ale ve skutečnosti jsme emigrovali jen sami před sebou. A za chvíli jsme sami sebe zase dohnali. Řešíme problémy přemísťováním, a to je špatně,“ říká.

„Seš ožralej?“ podívám se na něj.

„Jsem v depresi. Podívej se, jak velké musej mít problém vlády velmocí, když se přemísťují až na oběžnou dráhu...“

Pousměju se.

Ale pak si jdu do lednice pro další pivo a napadne mě, že znám jedinou životní situaci, kdy se cítím bezstarostně: když se přemísťuju od starého k novému. Jakmile dorazím do cíle, zoufalství se rozjede nanovo. Nemůžu stát na místě, pokaždé po pár dnech začnu šílet. Proto jsem tak rád jezdil s Bohemkou na výjezdy.“⁷⁰

Autorův hrdina odjel do neznámého prostředí, jeho výhodou bylo zázemí u bratra. Bratrovy kontakty a zkušenosti částečně urychlily aklimatizaci v cizí zemi a mezi cizími lidmi, částečně ovšem omezily hrdinův vývoj, cizí prostředí poznal jen z bratrovy perspektivy.

70 MALINDA, Jan. *Ilegální vztahy*. Labyrint, 2008. s. 154. ISBN 978-80-85935-90-5.

Bibliografie

Primární literatura:

- ANDRONIKOVA, Hana. *Zvuk slunečních hodin*. Knižní klub, 2001. 285 s. ISBN 80-242-0689-7.
- ANDRONIKOVA, Hana. *Nebe nemá dno*. Odeon, 2010. 290 s. ISBN 978-80-207-1337-7
- GREGOROVÁ, Bára. *Kámen - hora - papír*. Labyrint, 2008.
- HŮLOVÁ, Petra. *Paměť mojí babičce*. Torst, 2002. 239 s. ISBN 80-7215-174-6.
- HŮLOVÁ, Petra. *Přes matný sklo*. Torst, 2004. 126 s. ISBN 80-7215-230-0.
- HŮLOVÁ, Petra. *Cirkus Les Mémoires*. Torst, 2005. 277 s. ISBN 80-7215-256-4.
- HŮLOVÁ, Petra. *Umělohmotný třípokoj*. Torst, 2002. 152 s. ISBN 80-7215-287-4.
- HŮLOVÁ, Petra. *Stanice Tajga*. Torst, 2002. 334 s. ISBN 978-80-7215-336-7.
- HŮLOVÁ, Petra. *Strážci občanského dobra*. Torst, 2002. 207 s. ISBN 978-80-7215-388-6
- MALINDA, Jan. *Ilegální vztahy*. Labyrint, 2008. 180 s. ISBN 978-80-85935-90-5.
- PILÁTOVÁ, Markéta. *Má nejmilejší kniha*. Torst, 2009
- PILÁTOVÁ, Markéta. *žluté oči vedou domů*. Torst, 2009
- RYŠAVÝ, Martin. *Lesní chodci. Kapesní sága*. Eva Babická, 2001. 79 s. ISBN 80-238-7166-8.
- RYŠAVÝ, Martin. *Cesty na Sibiř*. Revolver Revue, 2008. 365 s. a 251 s. ISBN 978-80-87037-13-3.
- RYŠAVÝ, Martin. *Vrač*. Revolver Revue, 2010. 256 s. ISBN 978-80-87037-29-4.
- RYŠAVÝ, Martin. *Stanice Čtyřsloupový ostrov*. Revolver Revue, 2011. 59 s. ISBN 978-80-87037-32-4.
- ŠAFRÁNEK, Šimon. *Ohnivá kola / Fiery Wheels*. 2000.
- ŠAFRÁNEK, Šimon. *23*. Labyrint, 2005.
- ŠAFRÁNEK, Šimon. *Fleischerei 36*. Labyrint, 2008. ISBN 978-80-85935-94-3.